

Зінонос Н.О.

асистент,

Криворізький національний університет

ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПІВ АДАПТИВНОЇ СИСТЕМИ НАВЧАННЯ У ПІДГОТОВЦІ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Реформування системи вищої освіти характеризується пошуком оптимальної відповідності між традиціями, що склалися у вітчизняній вищій школі та новими вимогами, що пов'язані, перш за все, з входженням нашої країни у світовий освітній простір. Міжнародні обміни в освітній сфері набувають сьогодні особливої актуальності і мають тенденцію збільшення. Україна, починаючи з другої половини ХХ століття, стабільно займає провідне місце серед країн, що надають освітні послуги іноземним громадянам. Вихід України на міжнародний ринок передбачає забезпечення конкурентоспроможності освітніх послуг, що потребує підвищення якості навчання у вузах як для українських, так і для іноземних студентів.

Початок навчання у вищих навчальних закладах завжди супроводжується адаптаційним процесом та викликає певні труднощі у студентів, і в більшій мірі це стосується іноземних студентів. Довузівська підготовка в Україні є важливою частиною системи неперервної освіти іноземних громадян, в ході якої вони повинні компенсувати розбіжності у навчальних програмах національних систем освіти за всіма дисциплінам, які необхідні для подальшого навчання у вишах. Тому необхідна система педагогічного супроводу іноземних студентів для успішної адаптації в навчальному процесі. Дослідження процесу навчання іноземних студентів в українських вузах свідчить про пряму залежність ефективності навчання від ступеня адаптації студентів до навчальної діяльності в нових умовах. У свою чергу, адаптація студентів до педагогічної системи залежить від здатності самої системи враховувати адаптаційні можливості студента і розвивати їх. Взагалі, під адаптаційною здатністю розуміють здатність людини пристосовуватися до різних вимог (соціальних та фізичних) середовища без відчуття внутрішнього дискомфорту. Передумовами успішної адаптації людини до нових умов життя служать його готовність до самостійної навчальної та трудової діяльності, комунікабельність, ініціативність, творчий потенціал та інші якості.

Спроби привнести елементи адаптивності в процеси навчання і контролю налічують багаторічну історію. Певною мірою можна вважати, що основні настановні ідеї адаптивності закладено великим чеським педагогом-мислителем Яном Амосом Каменським. Розробляючи нові форми і методи навчання, вчений дійшов висновку про пріоритет тих навчальних завдань, які відповідають природним можливостям учнів, стверджуючи тим самим необхідність посильних завдань, що стимулюють успіхи у навчанні. Ідеї Каменського були підтримані більшістю педагогів, які бачили можливість оптимізації навчання і контролю кожного з учнів у введенні різних ігрових форм навчання, в активізації самонавчання і самоконтролю, у вивченні психологічних особливостей особистості кожного учня. Таким чином, вже наприкінці XIX – початку XX століть у педагогіці простежується тенденція на врахування індивідуальних особливостей учнів, на розвиток їх самостійності і творчого відношення до навчання, надання їм можливості прояву своїх здібностей та інтересів. Тобто, саме у вказаний період були закладені перші фундаментальні ідеї адаптивного навчання і контролю, але отримати належну реалізацію в той час ці ідеї не змогли.

Адаптивна система навчання(АСН) – це система, що пристосовується до людини, віку, статі, до психологічного і фізичного стану студента. Іншими словами адаптивна система передбачає пристосування всіх елементів педагогічної системи (цілей, змісту, методів, способів, засобів навчання, форм організації пізнавальної діяльності студентів, діагностики результатів) до сучасних умов освіти і вимог часу, що є дуже актуальним у навчанні іноземних студентів на етапі довузівської підготовки. Домінантою такої системи навчання є модель організації навчання на основі самостійної діяльності, керованої за допомогою різних навчальних і контролюючих програм, плану і графіка самообліку. Виділимо основні подібності та відмінності адаптивної і традиційної систем навчання. Під традиційною системою ми розуміємо систему, в якій процес навчання укладається в наступну структуру: виклад матеріалу, розуміння, узагальнення, застосування. Домінуючою в цій системі є діяльність викладача. Подібність такої системи з адаптивною в єдиній меті – розвитку особистості і використанні одного змісту. Серед відмінностей ми виділимо дві, які тягнуть за собою всі інші. Перша відмінність полягає в ролі студента і викладача в освітньому процесі, в системі їх взаємовідносин. Якщо

в традиційній системі викладач є суб'єктом навчання, інформатором, відповідальним за процес навчання і його результати, то в адаптивній системі викладач – організатор навчально-пізнавальної діяльності іноземних студентів з урахуванням їх досвіду навчання на батьківщині, їх здібностей, рівня знань, умінь і навичок; він розділяє з ними відповідальність за результати освітнього процесу на етапі довузівської підготовки. Як наслідок, перевага надається не авторитарному стилю керівництва, а демократичному, в основі якого – співпраця студента і викладача. Студент-іноземець в цьому випадку стає не об'єктом навчання, не пасивним одержувачем інформації з установкою на запам'ятовування, а суб'єктом навчання. Він сам з допомогою викладача оновлює та видобуває знання, бере участь в організації навчального процесу, частково планує навчальну діяльність, включається в активний розумовий процес, він відповідальний за результати навчального процесу, усвідомлює їх значимість для свого розвитку.

Адаптивна система навчання, як всяка інша модель навчання міцно стоїть на основоположних принципах її використання. Оскільки ми говоримо про адаптацію процесу навчання іноземних студентів на етапі довузівської підготовки, ми не можемо не говорити про такі фундаментальні особистісні категорії як індивідуальність, особистість, рефлексія. Тому, в першу чергу, в АСН повинен бути використаний принцип індивідуалізації процесу навчання в цілому, як в загальнотеоретичному сенсі, так і в практичному, при організації процесу навчання іноземних студентів на підготовчих відділеннях університетів. Суть самої адаптації до процесу навчання не може виходити з інших позицій, оскільки тоді це буде суперечити самому поняттю адаптації особистості до навчального процесу. У зв'язку з уже сказаним, з'являється необхідність говорити про принцип орієнтації на особистість іноземних студентів. Саме тому принцип обліку особистісних характеристик у нас стоїть за важливістю на другому місці. В умовах адаптивної системи навчання дуже важливо, щоб кожна особистість, просуваючись до кінцевої мети свого навчання постійно відчувала і усвідомлювала як проходить процес навчання на етапі довузівської підготовки і чи всі резерви особистості і потенціал самого студента-іноземця використовуються. Принцип успіху – один з найважливіших принципів адаптивної системи, умова для постійної підтримки інтересу до вивчення дисциплін. Тим більше це важливо при навчанні іноземних студентів в умовах АСН,

коли втрата мотиву через неуспіх шкодить процесу навчання на етапі довузівської підготовки в цілому. Однак, необхідно відзначити, що сама модель АСН при правильному її використанні завжди гарантує успішне формування предметної компетенції, оскільки щільність роботи просто унеможлиблює відсутність успіху. Наявність успіху або його відсутність може визначатися за допомогою рефлексії. Але спостереження показують, що в практиці навчання рефлексія іноземних студентів на першому етапі підготовки зазвичай замінюється моніторингом викладача, що проводиться деколи дуже бездумно. Відсутність рефлексії у практиці навчання часто призводить до дезорієнтації іноземних студентів. При наявності відмінних оцінок з предмету, вони не вміють ні говорити мовою навчання, ні тим більше розуміти наукову інформацію на слух. Навички розвиваються однобоко (в основному це виконання завдань за зразком, за готовими алгоритмами). Рефлексія в новій моделі навчання допомогла б не тільки іноземним студентам зрозуміти, яких висот вони могли б домогтися у процесі навчання на етапі довузівської підготовки, а й допомогла б самому викладачеві більш раціонально будувати процес навчання. Тому принцип постійного проведення рефлексії – шлях до успіху у процесі навчання іноземних студентів на етапі довузівської підготовки в адаптивній системі навчання.

Особистість в умовах АСН мислить і діє (А ідея вчити мислити і діяти належить автору цієї системи Границькій Антоніні Степанівні) [1]. Вона може діяти одна, в парі і в колективі, тому принцип колективної взаємодії є одним з найважливіших. Він передбачає виконання іноземними студентами таких завдань, які моделюють реальну комунікацію мовою навчання (українською або російською) в парах, в трійках і в режимі «натовп». Так, спостереження показують, що монотонна робота за допомогою примітивних вправ не дуже ефективний засіб формування умінь та навичок у іноземних студентів на етапі довузівської підготовки. досвіду. Принцип всілякої інтенсифікації і концентрації в організації навчального процесу на етапі довузівської підготовки означає використання таких ресурсів навчання іноземних студентів, які могли б дозволити вивчати велику кількість матеріалу за рахунок ущільнення термінів її подання, що передбачають жорсткі параметри часу (від 7 до 9 місяців). Ігнорування цього принципу створює велику проблему в умінні іноземними студентами в умовах нового освітнього простору

раціонально використовувати свій час і направляти свої зусилля на досягнення поставленої мети.

Реалізація принципів використання адаптивної системи навчання на етапі довузівської підготовки наближає результат – реальну адаптацію іноземних студентів до навчального процесу, що саме по собі стає новим стимулом для їх подальшого навчання в університеті. Таким чином, ми можемо сказати, що сама АСН – це гарантія успіху навчання іноземних студентів.

Список використаних джерел:

1. Границкая А. С. Научить думать и действовать. Адаптивная система обучения в школе: книга для учителя/ А.С. Границкая. – М.: Просвещение, 1991. – 174 с.

Кончович К.Т.

викладач,

Мукачівський державний університет

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ТРЕНІНГІВ У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ-ФІЛОЛОГІВ

Навчання майбутніх учителів оптимальним зразком професійної поведінки може бути більш ефективним за умов участі студентів у спеціально створених навчально-тренінгових ситуаціях професійного спрямування. Це обумовлює доцільність моделювання ситуацій, у яких майбутній учитель-філолог матиме змогу не тільки сприймати педагогічну теорію, а й удосконалювати власні професійно-педагогічні дії, закріплювати досвід педагогічного спілкування, стимулювати професійний саморозвиток, самовираження й самоствердження в самостійній педагогічній праці. Саме проектування та реалізація різних педагогічних ролей у процесі професійної підготовки уможлиблюється шляхом застосування навчальних тренінгів.

Основна особливість використання навчальних тренінгів у підготовці майбутніх учителів-філологів полягає в тому, що під час роботи в навчально-тренінговій групі студенти мають змогу